

DOMÁCÍ NÁSILÍ V PRVNÍ VLNĚ EPIDEMIE C19

ANALÝZA DAT
Z DOTAZNÍKOVÉHO
ŠETŘENÍ APIC V OBDOBÍ
BŘEZEN AŽ SRPEN 2020

**ASOCIACE PRACOVNÍKŮ
INTERVENČNÍCH CENTER ČR**

AUTORSKÝ KOLEKTIV
VYDAVATEL: APIC ČR PRAHA
ROK VYDÁNÍ: 2020

ÚVODNÍ SLOVO

Situace ohledně světové pandemie koronaviru SARS-CoV2 hluboce zasáhla do života každého občana a ovlivnila fungování celé společnosti. Vládou vyhlášený nouzový stav byl v první vlně pandemie výzvou pro všechny, včetně poskytovatelů sociálních služeb. Ověřil jejich připravenost, schopnost adaptace na mimořádné situace i lidskou odolnost odborníků.

Sociální izolace v době karantény byla něčím novým, a promítla se do chování jednotlivců i do mezilidských vztahů. Do jaké míry je ovlivnila? Zhoršila situaci osob ohrožených domácím násilím? Odpovídal tento mediální obraz obětí domácího násilí skutečnosti?

Asociace pracovníků intervenčních center ČR byla první, která monitorovala situaci osob ohrožených domácím násilím v době nouzového stavu země. Dotazníkové šetření proběhlo v období od března do srpna 2020 v intervenčních centrech na území celé České republiky. Průzkum se cíleně zaměřil na bezprostřední osobní zkušenosti uživatelů sociální služby intervenční centra.

Výsledkem jsou unikátní autentická data, která pomohou odborníkům, novinářům i laické veřejnosti k lepší orientaci v problematice domácího násilí i k pochopení kontextu tohoto nebezpečného fenoménu.

Analýza slouží odborníkům k přípravě preventivních opatření pro případ další vlny epidemie. Zároveň otevírá prostor pro další diskusi se zástupci zainteresovaných institucí nad možnostmi a limity státu při odkrývání a řešení DN v době mimořádných událostí.

Pracovníkům IC, kteří našli v době nouzového stavu prostor a čas pro sběr dat patří velké poděkování. Děkujeme respondentům průzkumu i vám, kteří jste lidem pomáhali zvládnout nelehké období v souvislosti s první vlnou epidemie koronaviru SARS-CoV2.

Rada APIC ČR

OBSAH

ÚVOD	4
1 INTERVENČNÍ CENTRA	4
1.1 SOCIÁLNÍ SLUŽBA INTERVENČNÍ CENTRA	4
1.1.1 <i>Specifika služby a interdisciplinární spolupráce</i>	4
1.1.2 <i>Sít' intervenčních center v ČR</i>	5
1.2 INTERVENČNÍ CENTRA V „DOBĚ COVIDOVÉ“	6
1.2.1 <i>Koordinace ochrany osob ohrožených DN</i>	6
1.2.2 <i>IC v kontextu mimořádných opatření</i>	6
1.2.3 <i>Formy pomoci uživatelům služby IC v době nouzového stavu</i>	6
1.2.4 <i>Statistiky</i>	7
1.3 MEDIÁLNÍ OBRAZ OBĚTÍ DN V DOBĚ MIMOŘÁDNÝCH OPATŘENÍ	9
1.3.1 <i>Pohled zahraničních a českých médií</i>	9
1.3.2 <i>Pohled odborníků APIC ČR</i>	10
PRŮZKUM APIC	11
2 METODOLOGIE	11
2.1 CÍL PRŮZKUMU.....	11
2.2 HYPOTÉZY	11
2.3 METODOLOGIE PRŮZKUMU	12
2.4 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	12
3 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	13
3.1 HYPOTÉZA Č. 1	13
3.2 HYPOTÉZA Č. 2	14
3.3 HYPOTÉZA Č. 3	15
3.4 HYPOTÉZA Č. 4	16
4 ZÁVĚR	17
PŘÍLOHY	18
<i>Příloha I</i>	18
<i>Příloha II</i>	19
<i>Příloha III</i>	20
<i>Příloha IV</i>	22
<i>Příloha V</i>	23

POUŽITÉ ZKRATKY:

APIC ČR – Asociace pracovníků intervenčních center České republiky

DN – domácí násilí

IC – intervenční centrum

C19 - koronavirus SARS-CoV2

IDT – interdisciplinární tým

IDS - interdisciplinární spolupráce

KSZ – krajské státní zastupitelství

MP – městská policie

NO – násilná osoba

OO – osoba ohrožená domácím násilím

OSPOD – orgán sociálně – právní ochrany dětí

OS – okresní soud

OSZ – okresní státní zastupitelství

ÚVOD

Domácí násilí je symbolem závažných případů týrání druhou osobou. Je nejnebezpečnější formou skryté agrese, protože probíhá za zavřenými dveřmi a dá se těžko prokázat. Odborná pomoc osobám ohroženým domácím násilím vyžaduje nejen profesionální erudici, ale také potřebnou zásobu dat. Výsledky analýzy APIC ČR přinášejí autentická data od ohrožených osob a pohled na fenomén domácího násilí v kontextu mimořádné krizové situace.

1 INTERVENČNÍ CENTRA

1.1 SOCIÁLNÍ SLUŽBA INTERVENČNÍ CENTRA

Intervenční centra poskytují pomoc osobám ohroženým domácím násilím od 1. 1. 2007 podle dle §60a, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Navazují na rozhodnutí policie o vykázaní násilné osoby ze společného obydlí podle § 44, zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Společně s okresními soudy a PČR garantují odbornou pomoc obětem DN (dle zák. č. 135/2006 Sb., na ochranu před DN).

1.1.1 Specifika služby a interdisciplinární spolupráce

Sociální služba IC patří mezi služby krizové pomoci, je přechodná a včasná, a ohrožené osoby ji mohou využívat po celou dobu trvání krizového stavu v souvislosti s násilným jednáním blízké osoby, či stalkingem jako pokračováním partnerského násilí.

Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zasílá PČR kopii úředního záznamu o vykázaní místně příslušnému okresnímu soudu a spádovému intervenčnímu centru, které oběti DN poskytne bezodkladnou pomoc. Cílovou skupinou uživatelů služby IC jsou také osoby ohrožené domácím násilím nebo svědkové násilí, kteří kontaktují službu IC tzv. nízko prahově (v domácnosti není DN aktuálně řešeno institutem vykázaní).

Pomoc IC probíhá formou ambulantní, terénní a pobytovou (krizové lůžko). Služba nabízí uživatelům emocionální a morální podporu, terapie a pomoc v rámci socioterapeutických činností, sociálně právní a trestně právní poradenství a pomoc při obstarávání osobních záležitostí.

Na základě informací ohrožené osoby odborníci zhodnotí riziko a případnou eskalaci násilného jednání. Společně s uživatelem služby sestavují individuální bezpečnostní plán, asistují mu při zpracování písemných podkladů (trestní oznámení, návrh na předběžné opatření dle zák. č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních apod.), případně zprostředkují další navazující služby a formy pomoci (azylové ubytování, utajené bydlení, občanské poradny apod.).

Službě intervenční centra zákon ukládá také povinnost zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi IC, poskytovateli jiných sociálních služeb, OSPOD, obcemi, útvary Policie ČR a obecní policie, i ostatními orgány veřejné správy.

1.1.2 Síť intervenčních center v ČR

Intervenční centra tvoří jedinečnou síť krizové pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím. V České republice začalo k 1.1. 2007 poskytovat služby osobám ohroženým domácím násilím 15 registrovaných intervenčních center. Vznik této sítě iniciovalo a metodicky usměrňovalo MPSV ve spolupráci s příslušnými krajskými úřady. Celostátní síť IC každoročně potvrzuje dosažitelnost služby a dostatek kapacit pro obligatorní i nízkoprahový kontakt. Z toho vyplývají i finanční nároky na státní rozpočet.

Díky dotacím ze státního rozpočtu MPSV se v roce 2020 síť v jednotlivých krajích v ČR rozšířila na 16 intervenčních center, která pro uživatele ze vzdálenějších lokalit zřizují detašovaná kontaktní pracoviště (celkem 31 míst k 31.12. 2019), nebo nabízejí terénní služby. Ústecké IC nabízí také krizové lůžko pro osoby ohrožené DN s dětmi.

Unikátním prvkem tohoto systému pomoci je sdílení zvláště citlivých osobních dat vyplývajících z preventivních či trestně právních opatření v rodinách či domácnostech, kde policie, soudy či OSPOD zaznamenaly incidenty se znaky domácího násilí, nebo kde byla přijata opatření na ochranu obětí dle Zákona o zvláštních řízeních soudních. Systém sdílení citlivých dat disponuje nejvyšší úrovní ochrany. Tomu odpovídají přísné provozní, procedurální a personální standardy IC.

APIC ČR

Členskou základnu poskytovatelů služeb sdružuje od roku 2008 Asociace pracovníků intervenčních center ČR. Podporuje jejich vzájemnou spolupráci, nabízí odborné vzdělávání

a informuje odbornou veřejnost o legislativních změnách a o aplikaci zákonů na ochranu před DN. Podle § 60a Zákona č. 108 Sb., o sociálních službách se APIC ČR podílí na vyhodnocování a realizaci koncepcí v oblasti poskytování služeb. Podává koncepční a metodické návrhy příslušným státním orgánům, státní správě a samosprávě.

1.2 INTERVENČNÍ CENTRA V „DOBĚ COVIDOVÉ“

1.2.1 Koordinace ochrany osob ohrožených DN

Dne 1. března 2020 informovalo MZ ČR, že na území ČR se objevili první tři nemocní s virovým onemocněním C19. Vláda, příslušná ministerstva a jiné orgány v následujících dnech přistoupily k zavedení mimořádných opatření, která dne 12. 3. 2020 vyústila ve vyhlášení nouzového stavu v zemi.

Rada APIC ČR už dne 11. 3. 2020 konzultovala zajištění plně funkčního systému ochrany osob ohrožených DN se zástupci MPSV, MV a Policejního prezidia. Zároveň vyzvala své členy k mapování jednotlivých případů DN v souvislosti s dopady nouzového stavu a epidemie C19 na život ohrožených osob domácím násilím. Měsíčně vyhodnocovaná data sdílela s Odborem bezpečnostní politiky MV, Policejním prezidiem ČR, MPSV a Výborem pro prevenci domácího a genderově podmíněného násilí Rady vlády.

1.2.2 IC v kontextu mimořádných opatření

„Doba covidová“ zahrnuje období od 6. března 2020 (zavedení prvních opatření pro prevenci nebezpečí vzniku a šíření onemocnění C19) a vyhlášení nouzového stavu od 12. března do 17. května 2020. Mimořádná situace v zemi ovlivnila celou společnost, omezila pohyb osob, změnila život rodin i chod společnosti. Přinesla restriktce do fungování státních institucí, organizací, úřadů, zdravotnických a školských zařízení, aj. Činnost některých sociálních služeb byla pozastavena, nebo pokračovala za přísných hygienických podmínek a restrikcí.

Intervenční centra přizpůsobila nouzovému stavu provoz tak, aby nedošlo k ohrožení služby případnou nemocí či karanténou, a uživatelům mohla poskytovat plnohodnotnou profesionální podporu i v tomto náročném období.

1.2.3 Formy pomoci uživatelům služby IC v době nouzového stavu

Pomoc IC v době omezení volného pohybu probíhala především distanční formou, tedy telefonicky, e-mailem a prostřednictvím on-line konzultací (např. Whereby App, Whats App,

Messenger, Zoom, Skype). Nejčastější formou komunikace byl telefon jako nejrychlejší a nejdostupnější způsob kontaktu a okamžité blízké interakce. Na druhou stranu neumožňoval poskytování socioterapeutických služeb, a nemohly jej použít osoby s vadami sluchu ani osoby ve stavu bezprostředního ohrožení.

V odůvodněných případech nabízela IC také ambulantní, a později i terénní formu pomoci. Osobní setkání probíhala za přísných hygienických opatření (nošení roušek, dezinfekce rukou, střídání dvou týmů pracovníků jako ochrana při zavedení karanténního opatření v organizaci, apod).

V Intervenčním centru Ústecký kraj fungovala i pobytová forma služby. O umístění klienta na tzv. krizové lůžko a o délce pobytu běžně rozhoduje míra rizika v násilném vztahu. Z důvodu rizika nákazy C19 bylo tentokrát nutné respektovat i nařízená karanténní opatření. Jelikož ústecké IC nedisponuje izolační místností, byl klient nucen místo sedmi dní (tj. maximální doba pobytu) setrvat na krizovém lůžku několik týdnů. Tím „blokoval“ krizový pobyt dalším potenciálním uživatelům, a zároveň hrozilo, že v případě jeho positivity bude celé zařízení uzavřeno do karantény.

S ohledem na mimořádnou situaci PČR upřednostňovala institut vykázaní násilné osoby z bytu. To kladlo na odborníky IC větší nároky při společném vyhodnocování znaků a rizik DN s příslušníky policie i v další práci s klienty. Při hledání následného bydlení hledala intervenční centra podporu v širší rodině obětí, protože azylové domy nepřijímaly nové klienty.

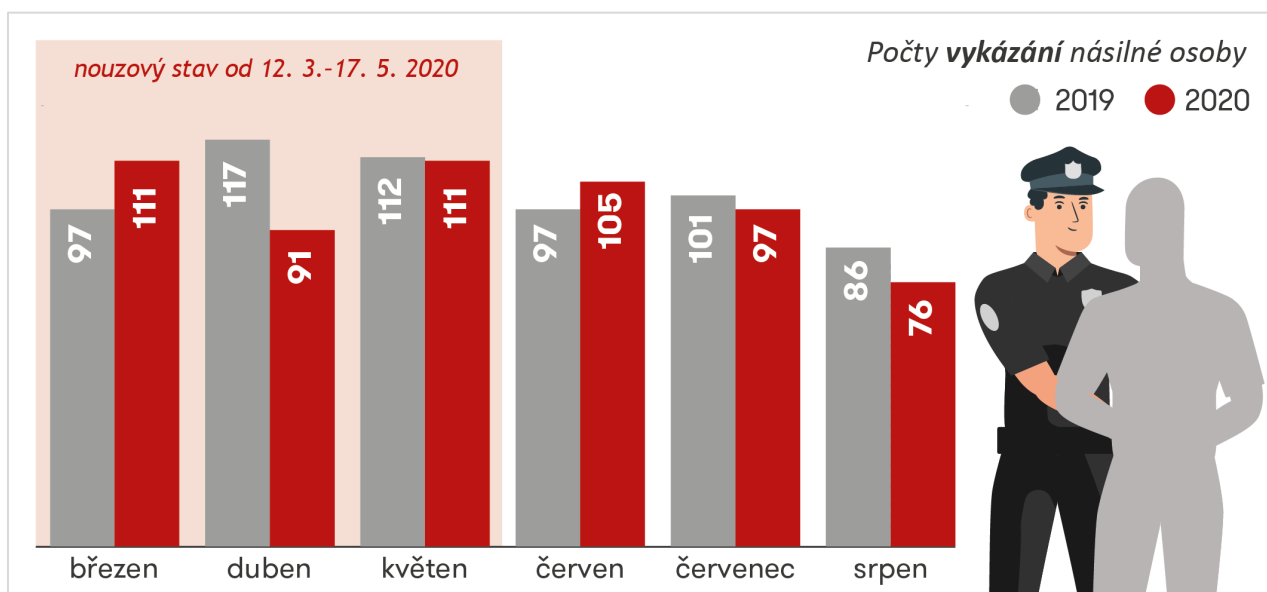
1.2.4 Statistiky

Jednotlivá IC monitorují podle dohodnutých kritérií případy vykázaní i nízkoprahové kontakty v pravidelných měsíčních intervalech. Statistická data APIC ČR následně využívá MPSV, MV ČR, Policejní prezidium ČR, aj.

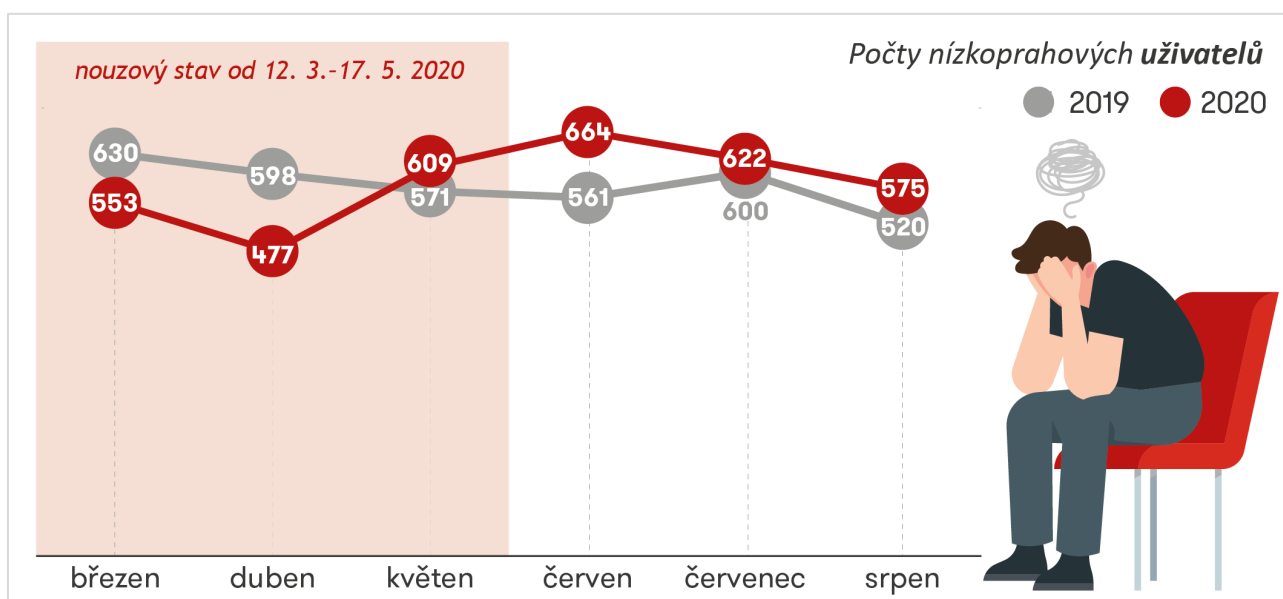
Přestože se v médiích objevily úvahy o tom, že osoby ohrožené DN nebudou v době karantény žádat policii o pomoc, měsíční statistiky APIC ČR ukazují, že PČR využívala institut vykázaní NO ze společného obydlí standardně (viz **Příloha 1, Tabulka č. 1.**) a ve spolupráci s IC zajišťovala obětem DN účinnou pomoc.

Zájem o služby IC ze strany uživatelů znázorňuje **Tabulka č. 4 (Příloha 1)** s údaji za sledované období v roce 2020 a za stejné období v roce 2019. Na intervenční centra se standardně obracely oběti DN, u nichž nedošlo k vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. Srovnávací grafy ukazují, že na začátku zavádění mimořádných opatření počet zájemců o pomoc oproti minulému roku klesl. Po uvolnění opatření zejména v měsíci červnu zájem o pomoc IC stoupl.

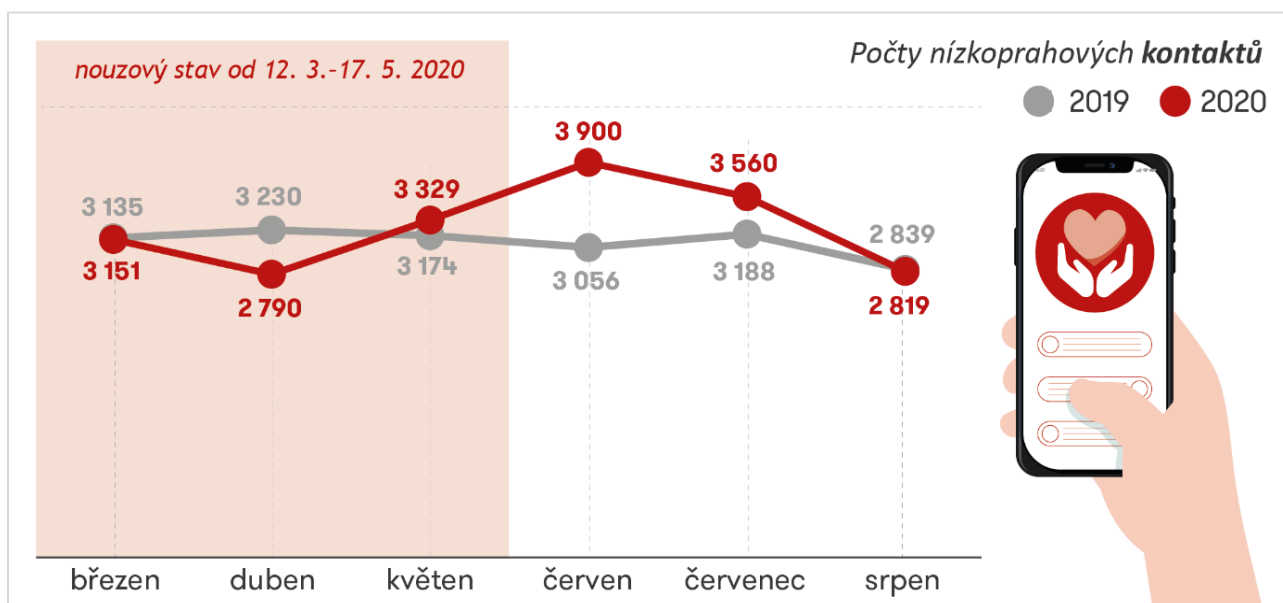
Graf 1 Počet vykázaní násilné osoby



Graf 2 Počty nízkoprahových uživatelů



Graf 3 Počty nízkoprahových kontaktů



Zatímco **Graf č. 2** znázorňuje počet nízkoprahových uživatelů služby IC, **Graf č. 3** ukazuje počet kontaktů s uživateli služby IC za sledované období v roce 2020. Údaje za stejné období v roce 2019 slouží pro srovnání.

1.3 MEDIÁLNÍ OBRAZ OBĚTÍ DN V DOBĚ MIMOŘÁDNÝCH OPATŘENÍ

Domácí násilí se ve spojení s pandemií C19 skloňovalo velmi často v tuzemských i zahraničních médiích. Pozitivem zájmu novinářů bylo upozornění veřejnosti na existenci domácího násilí za zavřenými dveřmi a nebezpečí tohoto fenoménu. Na druhou stranu byly jejich informace poněkud nepřesné.

1.3.1 Pohled zahraničních a českých médií

Už v prvních týdnech měsíce března 2020 čeští novináři predikovali zvýšený nárůst počtu případů domácího násilí s ohledem na omezení volného pohybu. Vycházeli přitom především ze zahraničních zdrojů, které uváděly, že v době mimořádných událostí jako je epidemie, počet případů domácího násilí narůstá.

V tomto smyslu se vyjádřil i generální tajemník OSN António Guterres v SDGs Report 2020: „Ženy již pociťují důsledky omezení pohybu a karanténních opatření. Tato opatření jsou jistě nezbytná, zvyšují riziko násilí na ženách ze strany partnerů. Prudký nárůst domácího násilí během pandemie je alarmující. Největší organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí ve Velké Británii například oznámila nárůst telefonátů na svou linku pomoci o 700 procent!

Organizace, které poskytují služby pro ohrožené ženy, přitom čelí nedostatku prostředků na činnost. Každý stát má možnost převést potřebné služby do online prostoru, rozšířit kapacity a zlepšit financování azylových domů a organizací pomáhajících obětem domácího násilí.“

Podobně zaznívalo i v českých médiích, že počet případů DN narůstá, že obětem domácího násilí se nedostává odborné pomoci včas, protože Policie ČR se více zabývá sledováním dodržování karanténních opatření.

1.3.2 Pohled odborníků APIC ČR

Co se týká porovnávání počtu případů DN u nás a v zahraničí je na místě připomenout, že pojem domácí násilí v ČR se zásadně liší od vnímání této problematiky v jiných zemích. Zatímco u nás je za domácí násilí považováno dlouhodobé, opakované násilí mezi blízkými osobami, které sdílejí společnou domácnost (Zákon na ochranu před domácím násilím(č. 135/2006 Sb.), v zahraničí se za domácí násilí pokládá i ojedinělý incident, který nastal v okamžiku nezvládnutí krizové situace (např. v době opatření z důvodu epidemie). Podobně je to s označením „týrané dítě“: v ČR jde o samostatný termín (syndrom CAN), v zahraničí spadá pod pojem „domácí násilí“.

K údajům o počtu obětí DN zveřejněných v první vlně mimořádných opatření v českém tisku (Reflex, Seznamzpravy.cz, Lidovky.cz atd.) se Rada APIC ČR vyjádřila v tiskové zprávě adresované médiím. Intervenční centra registrovala dopad ztráty životních jistot na mezilidské vztahy s tím, že existenční krize může vyvolat i tzv. situační násilí, ale předpokládala, že ohrožené osoby budou vyhledávat pomoc IC až s určitým časovým odstupem.

Na začátku července 2020 byla zveřejněna data z analýzy OBP MV ČR, podle které v době rozvolňování karanténních opatření několikanásobně vzrostla poptávka po krizových linkách. Na Lince pomoci obětem vzrostla o 40 %, na Lince bezpečí o 30 %. Nejčastějšími tématy hovorů byly podle analýzy neshody v rodině a domácí násilí. To potvrdilo i názor některých odborníků, kteří predikovali, že první vlna epidemie a důsledky karanténních opatření začnou doznívat začátkem léta.

PRŮZKUM APIC

Celkem 14 intervenčních center monitorovalo vliv mimořádných opatření na situaci osob ohrožených DN, které požádaly o pomoc. Průzkum probíhal v období od 6. března do 31. srpna 2020 téměř na celém území ČR vyjma dvou krajů (Jihomoravský, Vysočina), aby pokryl regiony s různými sociodemografickými odlišnostmi (hustota obyvatel, dostupnost služeb, zaměstnanost, vzdělanost apod.).

2 METODOLOGIE

2.1 CÍL PRŮZKUMU

Cílem průzkumu bylo zjistit, zda uživatelé služby IC deklarovali ve svém sdělení vliv mimořádných opatření vlády na osobní život (vznik, nárůst, proměna domácího násilí, ohrožení vlastní bezpečí) a na dostupnost pomoci.

2.2 HYPOTÉZY

Průzkum APIC vycházel ze čtyř hypotéz. Každá hypotéza zahrnovala výzkumné otázky:

Hypotéza 1:

Karanténa zvýšila agresi násilných osob.

Musela osoba ohrožená domácím násilím změnit strategii chování v rodině v době karantény, aby eliminovala násilí? Jak?

Změnilo se chování násilné osoby v období karantény? Jak?

Hypotéza 2:

Karanténa ovlivnila dynamiku vztahu mezi OO a NO.

Co ve vztahu mezi osobou ohroženou a osobou násilnou fungovalo v době karantény dobře?

Co ve vztahu mezi osobou ohroženou a osobou násilnou v době karantény nefungovalo?

Hypotéza 3:

V ČR v době karantény nebyla pro OO dostatečná nabídka pomoci.

Kde osoba ohrožená v době celostátní karantény hledala pomoc v souvislosti s ohrožením ze strany násilné osoby? Jakou formou jí byla pomoc poskytnuta?

Vnímala osoba ohrožená v danou chvíli pomoc jako dostatečnou?

Objevily se některé z překážek, které by osobě ohrožené bránily v řešení situace nebo v kontaktu s pomáhajícími institucemi?

Hypotéza 4:

Karanténa zvýšila míru ohrožení obětí DN.

Desetistupňová škála od 1 do 10, na kterou zaznamenávali pracovníci IC odpovědi respondentů na otázku, do jaké míry karanténa ovlivnila míru ohrožení domácím násilím.

2.3 METODOLOGIE PRŮZKUMU

Pro průzkum zvolila APIC ČR kvantitativní a kvalitativní strategii. Samotný monitoring probíhal formou polostrukturovaného rozhovoru pracovníka IC s klientem. Standardní mapování aktuální situace ohrožené osoby a hodnocení rizika eskalace DN se tentokrát vztahovalo i k mimořádným opatřením. Nástrojem průzkumu byl jednoduchý dotazník (**Příloha č. 2**) obsahující uzavřené i otevřené otázky, doplněné o škály a stupně subjektivního vnímání situace uživatelem. Odpovědi zaznamenávali jednotliví pracovníci IC po konzultaci s respondentem sledovaného vzorku.

2.4 VÝZKUMNÝ VZOREK

Sledovaný vzorek tvořilo celkem 375 respondentů, z toho 191 obětí DN po vykazání násilné osoby ze společného obydlí a 184 osob ohrožených DN, které požádaly o podporu IC nízkou prahově.

3 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

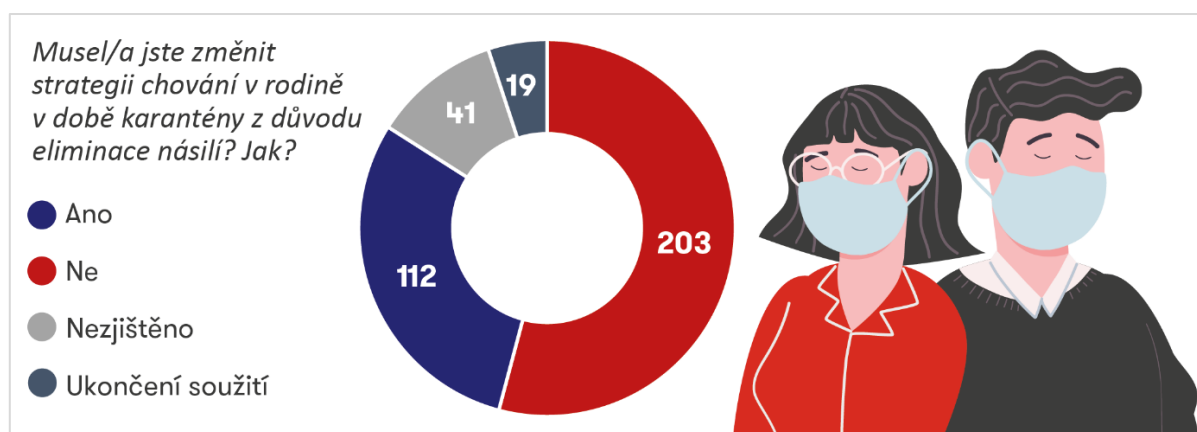
Uživatelé služby IC sdělovali, že karanténní opatření výrazně nezvýšila agresi v rodinách, ani neovlivnila dynamiku vztahu mezi agresorem a obětí. Výsledky průzkumu potvrdily, že domácí násilí není jednorázovou reakcí na zátěžovou situaci, ale jde o dlouhodobý problém.

3.1 HYPOTÉZA Č. 1

Karanténa zvýšila agresi násilných osob.

Na otázku, zda musela osoba ohrožená domácím násilím změnit strategii chování v rodině v době karantény, aby eliminovala násilí odpovědělo **203** respondentů **NE** (konkrétní odpovědi viz **Příloha č. 3**), ve **112** případech odpověděli **ANO** (konkrétní odpovědi viz **Příloha č. 4**), pozitivní změnu uvedlo 19 (*ukončení soužití ve smyslu vystěhování násilné osoby nebo stěhování ohrožené osoby*) a **41** se k tomu nevyjádřilo (viz **Graf č.4**).

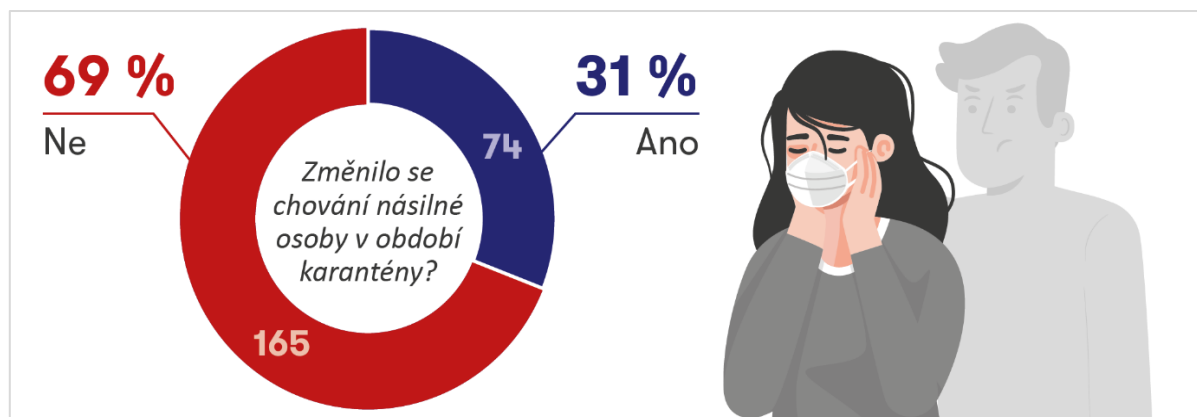
Graf 4 Změna chování ohrožené osoby



Z odpovědí na otázku, zda se změnilo se chování násilné osoby v období karantény vyplynulo (**Graf č. 5**), že ve **165** případech **NE**, agresor své násilné chování **nezměnil**. V **74** případech **ANO**, agresor své **chování změnil: zhoršil** (stupňoval agresivitu, užíval více alkohol, drogy, zvýšil kontrolu nad osobou ohroženou), nebo **používal nový druh násilí**, a to zastrašování a vyhrožování (například plivání na ohroženou osobu se slovy: „Nakazím tě covidem!“). Ve výjimečných případech své chování **zlepšil** (například: „Změnilo se to k lepšímu. Partner má sociální fobii, takže byl klidnější doma, když nemusel vycházet z bytu.“ nebo: „Když byly

zavřené hospody, a on nemohl tolik konzumovat alkohol a pobývat tam až do noci, byl trochu klid, po znovuotevření mě fyzicky napadl.“).

Graf 5 Změna chování násilné osoby



→ *Hypotéza č. 1 se nepotvrdila.*

3.2 HYPOTÉZA Č. 2

Karanténa ovlivnila dynamiku vztahu mezi OO a NO.

Na otázku, co ve vztahu mezi osobou ohroženou a osobou násilnou fungovalo v době karantény dobře, uvedlo **78** respondentů kooperaci v rámci řešení finanční stability rodiny, společné péče o domácnost (například: „Rozdělili jsme si role, on dělal nákupy, já jsem zajišťovala úklid.“) nebo o děti, které nemohly docházet do školy (například: „Dokázali jsme komunikovat ohledně dětí.“). Další otázka mapovala, co ve vztahu mezi osobou ohroženou a osobou násilnou v době karantény nefungovalo. V naprosté většině případů (**297**) domácí násilí provází rodiny a vztahy dlouhodobě, oběti tedy hodnotily svou situaci jako obecně neutěšenou (například: „Nevidím rozdíl, nadměrné užívání alkoholu partnera je setrvalý životní styl, stejný i před karanténou.“).

→ *Hypotéza č. 2 se nepotvrdila.*

3.3 HYPOTÉZA Č. 3

V ČR v době karantény nebyla pro OO dostatečná nabídka pomoci.

Na otázku, zda měly osoby ohrožené DN dostupnou sít' pomoci, odpověděla naprostá většina (**90 %**) ze sledovaného vzorku, že **ANO**, a označila ji za dostatečnou.

Oběti DN v době karanténních opatření kontaktovaly kromě IC další důležité zdroje pomoci, zejména PČR, a to jak osobně, tak distančně (viz **Tabulka č. 1**). V **88** případech vyhledaly pomoc u jiných subjektů (advokátní kanceláře), ve zdravotnických zařízeních (nemocnice, psychiatři, psychologové), na úřadech a institucích (dávková a jiná oddělení úřadu práce, obecní úřady, PMS), u blízkých osob a sousedů.

Tabulka 1 Počet kontaktů

	osobně	telefonicky	e-mail/skype	nevyhledala
IC	156	255	28	37
PČR	184	113	0	145
OSPOD	68	75	3	248
Justice	57	8	14	297
linka důvěry	0	11	0	363
poradna pro oběti TČ	0	2	0	372
KC	5	2	0	369
AD	6	11	0	358
Jiné	51	26	4	303

Při hledání pomoci **233** respondentů nezaznamenalo žádné překážky. V **68** případech si oběti stěžovaly na omezení provozu některých pracovišť (např. psycholog, PČR OSPOD, soud), omezení pohybu osob nebo uzavření škol, ubytoven či azylových domů.

→ *Hypotéza č. 3 se nepotvrdila.*

3.4 HYPOTÉZA Č. 4

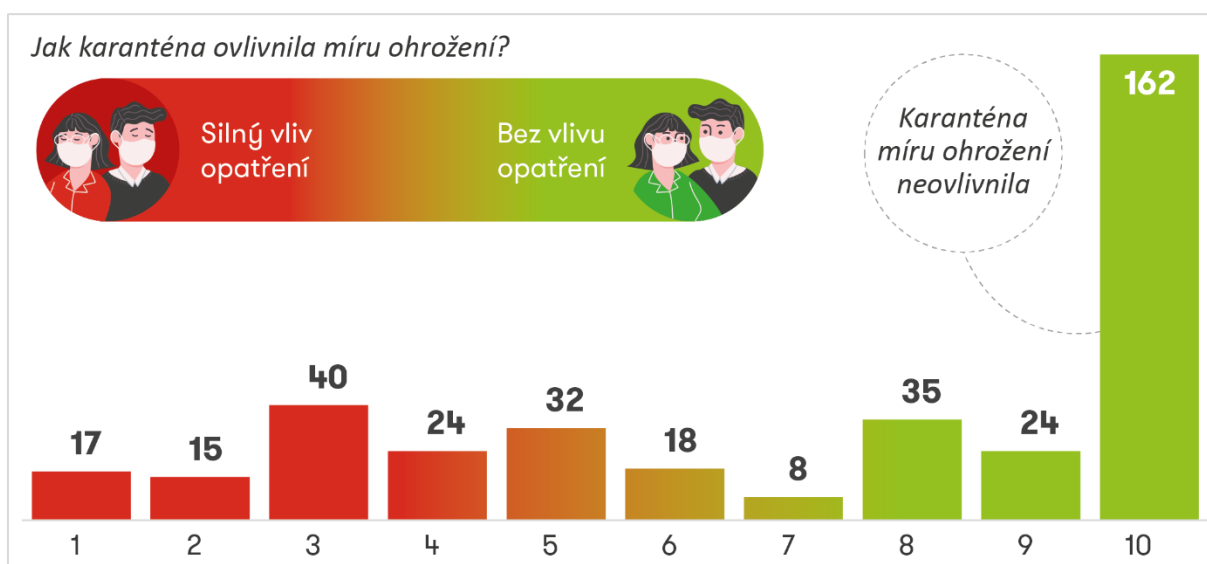
Karanténa zvýšila míru ohrožení obětí DN.

Pracovníci IC dále zaznamenávali, zda se v době karantény cítily oběti DN zranitelnější. Pro vyhodnocení vlivu jim posloužila škála v rozpětí 1 až 10. Více než třetině respondentů (**128**) karanténní opatření výrazně ovlivnila jejich míru ohrožení (na škále 1 až 5), zatímco na situaci dvou třetin respondentů (**247**) měla karanténní opatření vliv jen slabý, nebo téměř žádný (na škále 6 až 10). Stupeň 10 (karanténa míru ohrožení neovlivnila) označilo **162** respondentů. Sledované období tedy bylo pro některé oběti složitější a více ohrožující, jiné naopak uvedly, že pozornost násilné osoby se primárně soustředila na řešení vlastních problémů (ztráta zaměstnání či výdělku, strach z onemocnění...).

Tabulka 2 Vliv karanténních opatření na míru ohrožení

stupeň	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
počet odpovědí	17	15	40	24	32	18	8	35	24	162

Graf 6 Vliv karanténních opatření na míru ohrožení



→ Hypotéza č. 3 se nepotvrdila.

4 ZÁVĚR

Pandemie koronaviru SARS-CoV2 se svým průběhem a následky nedá srovnat se žádnou přírodní katastrofou. Mnohem více záleží na chování lidí nejen ve smyslu prevence, ale i rychlé adaptace na změny a na sociální omezení.

Intervenční centra v souladu se svým posláním od počátku epidemie C19 monitorovala vliv mimořádných opatření na osoby ohrožené domácím násilím. Analýza ukázala, že **první vlnu epidemie C19 nelze jednoznačně označit jako příčinu eskalace, či dokonce vzniku DN.** V případech dlouhodobého domácího násilí se karanténní opatření stala dalším faktorem, který DN ovlivnil.

Co se týká ochrany obětí DN, **neexistovala žádná překážka pro vyhledání pomoci v případech ohrožení.** Intervenční centra a jiné neziskové organizace reagovaly na vládní opatření přizpůsobením provozu. **Ohrožené osoby využívaly v „době covidové“ především distanční služby intervenčních center** (telefonická podpora, chat, e-mailová korespondence, hovory prostřednictvím Skype), výjimkou nebyly ani osobní kontakty, které jsou z dlouhodobého hlediska nejosvědčenější a nejúčinnější formou pomoci. Průzkum potvrdil předpoklad APIC ČR, že ohrožené osoby začnou pomoc IC vyhledávat častěji až po rozvolnění mimořádných opatření.

První vlna epidemie potvrdila, že **v době** mimořádných událostí jsou sociální služby pro občany stejně důležité a nezastupitelné jako služby zdravotní. APIC ČR pokračuje v průzkumu i ve druhé vlně epidemie a přinese zajímavé srovnání v chování agresorů a osob ohrožených DN, ale také inspirace a výzvy do budoucna.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA I

Tabulka I Počet vykázaní násilné osoby

	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen
2019	97	117	112	97	101	86
2020	111	91	111	105	97	76

Tabulka II Počty nízkoprahových uživatelů a počty kontaktů v IC srovnání rok 2019 a 2020

	UŽIVATELÉ		KONTAKTY	
	2019	2020	2019	2020
březen	630	553	3151	3135
duben	598	477	3230	2790
květen	571	609	3174	3329
červen	561	664	3056	3900
červenec	600	622	3188	3560
srpen	520	575	2839	2819

PŘÍLOHA II

ZDROJE ČLÁNKŮ Z MÉDIÍ

- [1] <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-nasili-pribyva-muze-jit-o-zivot-dovolat-se-v-karantene-pomoci-je-tezsi-99222?amp=1>
- [2] https://denikn.cz/335869/uvolnete-prazdne-hotely-pro-obeti-domaciho-nasili-pri-karantene-ho-pribyva-zadaji-odbornice/?utm_source=follow_tags&utm_medium=email&utm_campaign=mnt-tag.new.article-12.04.2020-4&utm_content=19861--
- [3] <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/100714/odvracena-strana-karanteny-domaciho-a-sexualniho-nasili-pribyva-obeti-musi-zustat-s-agresory-doma.html>
- [4] https://www.seznamzpravy.cz/clanek/v-koronakrizi-rostlo-domaci-nasili-hodne-zasahlo-deti-111959#utm_content=ribbonnews&utm_term=linka%20bezpe%C4%8D%C3%AD&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz
- [5] https://www.lidovky.cz/relax/veda/proc-se-nekdo-hrouti-a-komu-pandemie-nevadi-vedci-mapuji-dopad-viru-na-dusi.A200529_144910_In_veda_tmr
- [6] https://www.lidovky.cz/relax/veda/proc-se-nekdo-hrouti-a-komu-pandemie-nevadi-vedci-mapuji-dopad-viru-na-dusi.A200529_144910_In_veda_tmr
- [7] <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-nasili-v-karantene-deti-uz-se-ozyvaji-vic-velky-naraz-teprve-prijde-96134>
- [8] https://www.hatefree.cz/blo/rozhovory/3532-michaela-krsikova?fbclid=IwAR04qLlpKH8kGRqMUSdCoBy_Thpf9S8l_RWL0ju91NiXKlauDbJMFcN1IL4-

PŘÍLOHA III

POMOCNÝ DOTAZNÍK PRO PRACOVNÍKY INTERVENČNÍCH CENTER

ZJIŠTĚNÍ VLIVU MIMOŘÁDNÝCH OPATŘENÍ VLÁDY V SOUVISLOSTI S NEMOCÍ COVID 19 NA OHROŽENÍ DOMÁCÍM NÁSILÍM		
Intervenční centrum		
Identifikátor uživatele (např. číslo spisu)		
Vykázání ano/ne		
Musel/a jste změnit strategii chování v rodině v době karantény z důvodu eliminace násilí? Jak?		
Změnilo se chování násilné osoby v období karantény? Jak?		
Co ve vašem vztahu fungovalo dobře v době karantény?		
Co ve vašem vztahu v době karantény nefungovalo?		
Kde jste v době celostátní karantény hledal/a pomoc v souvislosti s ohrožením ze strany násilné osoby? O jakou formu pomoci se jednalo (osobní kontakt, e-mail, telefon...)? Byla pro vás pomoc v danou chvíli vzhledem k celé situaci dostatečná?		
Místo pomoci	Forma pomoci	Účinnost pomoci
IC PČR OSPOD linka důvěry poradna pro oběti trestných činů krizové centrum azylový dům		
Objevily se překážky, které vám bránily v řešení situace, nebo v kontaktu s pomáhající institucí?		
Karanténa naší rodiny, příbuzných		ANO/NE
Nemoc Covid v rodině, u příbuzných		ANO/NE
Omezení pohybu osob		ANO/NE
Uzavření škol		ANO/NE

Omezení provozu sociálních služeb	ANO/NE
Omezení provozu OSPOD	ANO/NE
Strach zvýšený nárůstem násilí v rodině	ANO/NE
Uzavření hotelů, ubytoven, azylových domů	ANO/NE
Jiné:	ANO/NE
Vyhodnocení pracovníkem IC, karanténa ovlivnila ohrožení	rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne
Škála: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	hodnota

PŘÍLOHA IV

PŘÍKLADY ZÁPORNÝCH ODPOVĚDÍ NA OTÁZKU Č. 1:

Musela oběť domácího násilí v době mimořádných opatření měnit své chování, aby DN eliminovala?

NE. Její chování je stejné po celou dobu soužití.

NE. Je doma, stará se o nemocného syna, tudíž ji karanténa neovlivnila.

NE, nařízená omezení v souvislosti s C19 osoba ohrožená DN příliš nepocit'ovala. Spouštěčem chování násilné osoby je dlouhodobě alkohol, strategie chování OO se v době karantény nezměnila.

NE. Násilnou osobou je bratr, který aktuálně řeší zrušení trvalého pobytu a vystěhování ze společné domácnosti.

NE. Násilnou osobou je syn, schizofrenik bez medikace, který užívá alkohol. Situace je dlouhodobě neměnná.

NE. Osoba násilná je dlouhodobě nezaměstnaná.

NE. V době karantény měla násilná osoba zákaz kontaktu s ohroženou osobou na základě předběžného opatření dle trestního řádu.

NE. Chování násilné osoby bylo stejné před karanténou i během ní.

NE. Oba byli v pracovní neschopnosti i před vypuknutím karantény.

NE. Sociálně izolovaná byla ohrožená osoba i před stavem nouze.

NE. Po celou dobu soužití se partner chová stejně násilně.

NE. Osoba násilná nastoupila výkon trestu.

NE. Karanténa neměla vliv na intenzitu násilí ze strany ON

NE. DN nesouvisí s C19, probíhalo už v minulých letech

NE. Nemusela. Osoba násilná je nezaměstnaná.

NE. Vše je stejné, jako před karanténou.

NE. Karanténa na DN neměla vliv.

NE. Stejná situace trvá již dlouho

NE. Nemusela. Ohrožená osoba je na MD.

NE. Domácí násilí je dlouhodobé.

PŘÍLOHA V

PŘÍKLADY Kladných odpovědí na otázku č. 1:

Musela oběť domácího násilí v době mimořádných opatření měnit své chování, aby DN eliminovala?

ANO. Před stupňujícím násilným chováním se ohrožené osoby schovávaly v pokoji bytu, kde se mohly zamknout a případně si zavolat pomoc. Ohrožená osoba ani její dítě tak nespávali tam, kde doposud.

ANO. Oběť DN přerušila kontakty s blízkými osobami.

ANO. Ohrožená osoba musela přespávat častěji v zaměstnání.

ANO. Musela se přizpůsobit, bylo to pro ni náročnější než v období před karanténou. Děti byly doma, mladší dcera nemohla do školky, násilná osoba byla nějakou dobu také doma. Doma bylo ještě větší napětí než obvykle, z čehož byla ohrožená osoba velice vystresovaná, a bylo to pro ni ještě horší. Snažila se na sebe neupozorňovat, dělat, co se po ni chce, aby násilnou osobu zbytečně neprovokovala.

ANO. Z důvodu neustálé přítomnosti násilné osoby v domácnosti byla nucena ohrožená osoba eliminovat své volnočasové aktivity (včetně těch vykonávaných doma, cvičení, relaxace četbou knihy apod.). Stranila se komunikace s násilnou osobou (častější projevy vzteku), v domácnosti žije nezletilé dítě, ohrožená osoba se snaží dítě "mírnit", aby nebylo hlasité a "neprovokovalo" násilnou osobu.

ANO. Musela se více podvolovat, dělat to, co chce násilná osoba. V domácnosti byl větší stres, nezletilé dítě nechodilo do školy, byla nejistota s financemi.

ANO. Musela odložit výzvu k vystěhování NO, zůstala doma s dětmi na OČR, kontakt s NO se tak stal intenzivní. Musela přizpůsobit chování své i dětí tak, aby nedošlo k dalším incidentům, neřešila situaci tak, jak měla naplánováno, musela změnit celou nastavenou strategii řešení a svého chování.

ANO. Ohrožená osoba začala trávit více času s dětmi venku. Kvůli situaci spojené s C19 nemohla být v pravidelném osobním kontaktu se svou rodinou.

ANO. Musela zůstat v izolaci domova, nesměla ani na nákup, nesměla být v kontaktu s rodinou.

ANO. Byla více vystavena útokům partnera, musela jim odolávat nebo se jim vyhýbat.

ANO. Osoba ohrožená užívala ve větší míře předepsaná antidepresiva.

ANO. Byla nucena v době karantény opustit společnou domácnost.